akademikerne

Klima- og miljødepartementet
att: Joakim Sellevoll

Deres ref: 26/3744- Vår ref: hkv Dato: 09.11.2026

Høringsinnspill – rapport fra ekspertutvalget om klimatilpasning

Akademikerne gir med dette innspill til rapporten *Norge i hardt vær – samfunnsøkonomiske vurderinger av klimatilpasning*. Akademikerne er en hovedorganisasjon for personer med høyere utdanning. Våre medlemsforeninger har til sammen om lag 300 000 medlemmer i kommunal, statlig og privat sektor.

Akademikerne har tre overordnede innspill:

- Akademikerne støtter utvalgets overordnede forståelse av klimatilpasning som en vedvarende samfunnsoppgave som må integreres i ordinære beslutningsprosesser på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.
- Klimatilpasningen må bygge på oppdatert forskning og kunnskap, slik at tiltakene blir treffsikre og samfunnsøkonomisk gode.
- Offentlige og private virksomheter må ha kompetanse til å forstå hvordan klimaendringene påvirker egen virksomhet, arbeidstakerne, verdikjedene og samfunnet, og til å planlegge og gjennomføre nødvendige tiltak.

Under følger våre innspill, fordelt på kapittel 8-11.

Kapittel 8 – Kunnskap og kompetanse

Akademikerne støtter utvalgets vektlegging av hele kunnskapskjeden, fra produksjon av kunnskap til formidling, tilgjengeliggjøring, forståelse og bruk.

Kunnskapsproduksjonen må styrkes

Akademikerne støtter anbefalingene om styrket forskning og statistikkutvikling for klimatilpasning, samt mer systematisk innsamling og tilgjengeliggjøring av data for å gi bedre oversikt over klimatilpasningsarbeidet og legge til rette for læring på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

Fridtjof Nansens plass 6
0160 Oslo
+47 95 30 90 90
post@akademikerne.no
www.akademikerne.no

Departementene må i tillegg ivareta sitt sektoransvar for forskning og kompetanseoppbygging. Behovet for mer kunnskap om klimatilpasning må derfor følges opp gjennom tilstrekkelig og langsiktig finansiering av forskningen og fagmiljøene som skal utvikle denne kunnskapen.

Mer systematisk formidling som forutsetning for at kunnskap tas i bruk

Akademikerne støtter anbefalingene om mer organisert formidling, bedre tilgang til data og kartgrunnlag, felles offentlig veiledning og styrket erfaringsdeling. Mer systematisk dialog og kunnskapsutveksling mellom forskning, forvaltning, næringsliv og arbeidsliv kan bidra til at kunnskapen treffer reelle behov og lettere omsettes i handling.

Særlig små og mellomstore virksomheter kan ha begrenset kapasitet til å innhente og vurdere relevant kunnskap. Offentlige data, veiledning og beslutningsstøtte må derfor utformes slik at de kan brukes av virksomheter uten egne analyse- og forskningsmiljøer.

Må bygge ned barrierer mot anvendelse av kunnskap

Utvalget peker på at manglende kompetanse og ressurser som barrierer for å motta, forstå og anvende kunnskap i offentlig forvaltning, næringslivet og hos andre aktører.

Denne problembeskrivelsen følges i begrenset grad opp med anbefalinger om langsiktig kompetansebygging, rekruttering, etter- og videreutdanning og robuste fagmiljøer.

Akademikerne mener regjeringen bør legge til rette for:

- utvikling av langsiktige og attraktive fagmiljøer
- fleksible etter- og videreutdanningstilbud som kan kombineres med arbeid
- målrettede tiltak for å rekruttere og beholde nødvendig fag- og spisskompetanse.

Arbeidsgivere i offentlig og privat sektor har samtidig ansvar for å kartlegge virksomhetens kompetansebehov og legge til rette for faglig utvikling og relevant etter- og videreutdanning. Statens rolle er å sikre gode rammevilkår og et utdannings- og kunnskapssystem som gjør dette mulig.

Kapittel 9 – Klimatilpasning i samfunnsområdene

Arbeidslivet og partssamarbeidet

Akademikerne savner en nærmere vurdering av hvilken rolle virksomhetene og partssamarbeidet kan spille i gjennomføringen av klimatilpasningen. Virksomhetene må identifisere og følge opp hvordan klimarisiko kan påvirke drift, arbeidsmiljø, kompetansebehov, investeringer og verdikjeder. Partssamarbeidet kan bidra til at risiko og nødvendige tiltak vurderes med utgangspunkt i kunnskap om virksomheten, arbeidsprosessene og arbeidstakernes kompetanse.

Akademikerne mener derfor at klima og klimarisiko bør inngå i partsdialogen der det er relevant. Partene i arbeidslivet må involveres når oppfølgingen av klimatilpasningspolitikken får konsekvenser for arbeidsmiljø, organisering, kompetansebehov eller gjennomføringen av omstillinger i virksomhetene.

Én helse i klimatilpasningsarbeidet

Ekspertutvalget omtaler hvordan klimaendringene kan påvirke menneskers helse, økosystemer, vannkvalitet, matproduksjon og forekomsten av smittsomme sykdommer og zoonoser. Akademikerne mener at sammenhengene mellom menneskers helse, dyrehelse, plantehelse og økosystemenes tilstand bør komme tydeligere frem.

Én helse-tilnærming bør legges til grunn for relevante deler av klimatilpasningsarbeidet. Det innebærer bedre samordning og kunnskapsdeling mellom helse-, klima-, miljø-, landbruks-, mat- og beredskapsmyndighetene, samt tverrfaglige og robuste fagmiljøer som kan identifisere og håndtere risiko på tvers av sektorene.

Kapittel 10 – Premisser for klimatilpasningsarbeidet

Akademikerne støtter utvalgets vektlegging av kunnskapsbaserte beslutninger under usikkerhet. Vi støtter anbefalingen om dynamiske rammebetingelser og fleksible og robuste løsninger som kan justeres når kunnskapsgrunnlaget og forutsetningene endres.

Dette stiller store krav til kompetansen i forvaltningen. Lokale og nasjonale myndigheter må ha kapasitet og kompetanse til å forstå ny kunnskap, vurdere risiko og bruke kunnskapen i planlegging, regulering og investeringer.

Kommunal og regional gjennomføringsevne

Kommunene har en sentral rolle i klimatilpasningsarbeidet, men forutsetningene for å løse oppgavene varierer. Små og sårbare fagmiljøer kan gjøre det krevende å ivareta kompetansekrevende oppgaver innen blant annet arealplanlegging, samfunnssikkerhet, naturforvaltning og kritisk infrastruktur.

Akademikerne mener regjeringen bør:

- legge til rette for forpliktende interkommunale samarbeid og regionale fagmiljøer på klimatilpasning og andre særlig kompetansekrevende områder for å styrke kommunale fagmiljøer på området
- styrke og samordne den statlige veiledningen overfor kommunene
- sørge for kvalitetssikrede data og analyseverktøy

Kommunene må ha tilstrekkelig bestillerkompetanse til å vurdere behovet for ekstern bistand, stille relevante krav og kvalitetssikre og følge opp analyser og tiltak.

Areal- og naturforvaltning

Akademikerne støtter anbefalingen om å videreutvikle areal- og naturregnskap og tilhørende kartlegging som grunnlag for en mer helhetlig og kunnskapsbasert arealforvaltning.

Det må videre sikres at kommunene har tilstrekkelig og relevant fagkompetanse til å utarbeide kunnskapsbaserte beslutningsgrunnlag for politiske vedtak om arealforvaltning. Beslutningsgrunnlaget må synliggjøre klimarisiko, naturrisiko og langsiktige konsekvenser av ulike arealvalg.

Robuste økosystemer og naturbaserte løsninger kan redusere klimarisiko og skadeomfang og samtidig støtte opp under viktige samfunnsfunksjoner.

Robusthet, kritiske samfunnsfunksjoner og totalberedskap

Ekspertutvalget viser at klimaendringene kan påvirke samfunnskritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner. Skader på transportinfrastruktur og bortfall av kraftforsyning og elektronisk kommunikasjon kan svekke beredskapstjenestenes mulighet til å ivareta sine oppgaver når behovet er særlig stort.

Samfunnsøkonomisk effektiv ressursbruk er viktig, men usikkerhet må ikke føre til at risikoen for svikt i kritiske samfunnsfunksjoner tillegges for liten vekt. Vurderingene må også omfatte samfunnets evne til å opprettholde kritiske funksjoner under alvorlige og sammenfallende hendelser.

Dette må ses i sammenheng med NOU 2023:17 *Nå er det alvor – Rustet for en usikker fremtid*. Totalberedskapskommisjonen peker på klimaendringene som én av fire brede faktorer som utfordrer norsk beredskap, og understreker at samfunnet må kunne håndtere flere langvarige og sammensatte hendelser og kriser.

Næringslivet må inngå tydelig i dette arbeidet. Private virksomheter forvalter kompetanse, infrastruktur, teknologi, produksjonskapasitet og leveranser som samfunnet er avhengig av både i normalsituasjoner og under alvorlige hendelser. Klimatilpasning og beredskap må derfor omfatte samarbeid mellom offentlige myndigheter, næringslivet og partene i arbeidslivet.

Kritisk kompetanse kan ikke vurderes utelukkende ut fra behovene i en normalsituasjon. Offentlige og private virksomheter med ansvar for eller betydning for kritiske samfunnsfunksjoner må ha tilstrekkelig faglig kapasitet til å forebygge, håndtere og lære av alvorlige hendelser.

Kunnskapsberedskap

Klimaendringene kan føre til hendelser og problemstillinger som er vanskelige å forutse, og som oppstår samtidig eller påvirker flere sektorer. Samfunnet må derfor ha tilgang til forsknings- og fagmiljøer som kan utvikle, sammenstille og anvende kunnskap både i det langsiktige klimatilpasningsarbeidet og når alvorlige hendelser oppstår.

Akademikerne mener at kompetanse, kunnskap og forskningskapasitet må behandles som en del av samfunnets samlede beredskapsressurser. Robuste forsknings- og fagmiljøer kan ikke etableres når krisen allerede har inntruffet, men må bygges opp og vedlikeholdes over tid.

Kunnskapsberedskap innebærer også at relevant kompetanse og forskningskapasitet må kunne mobiliseres og gjøres tilgjengelig for myndigheter og virksomheter med ansvar for kritiske samfunnsfunksjoner. Det må legges til rette for at forskning kan gjennomføres under og etter alvorlige hendelser, slik at beslutninger kan bygge på oppdatert kunnskap og erfaringene kan brukes til læring og forbedring.

Med vennlig hilsen,
Akademikerne

—

Helge Kvandal
Seniorrådgiver